

ÁTMENETI TEREK

TRANSITION SPACES

Szauter Daniella

*Pécsi Tudományegyetem Műszaki és Informatikai kar, Vizuális ismeretek tanszék,
 7624 Pécs, Boszorkány út 2. Tel. +36 72 503650, titkar@mik.pte.hu*

Abstract

In order to understand transitional spaces we would like to create an in-depth study that includes itself how they evolve, reviews their evolution and hierarchy, and analyzes their role and importance. There are several types of transition spaces that can be distinguished, in our study we examine more the transitions between the natural and built environment. We emphasize the relationship between man and nature; furthermore the relationship between nature and architecture, their knowledge is necessary to understand these spaces.

Keywords: *transition, transition spaces, architecture, nature.*

Összefoglalás

Az átmeneti terek megértése érdekében egy olyan mélyreható tanulmány létrehozása volt a cél, amely magában foglalja, hogyan jöttek létre, ismerteti az fejlődésüket, hierarchiájukat, és elemzi szerepüket és fontosságukat. Az átmeneti tereknek több típusát különböztethetjük meg, ezek közül is a természetes és épített környezet között létrejövő átmeneteket vizsgáltam a tanulmányomban. Külön hangsúlyt fektetek az ember és természet közötti kapcsolatra, valamint a természet és az építészet viszonyára, melyek ismerete ezeknek a tereknek a megértéshez elengedhetetlen.

Kulcsszavak: *átmenet, átmeneti terek, építészet, természet.*

1. Átmeneti terek

Kutatásunk az „*Átmeneti terek*” címet viseli, mely témakörön belül az ember és környezet viszonyát kívánjuk vizsgálni. Az átmeneti terek működésének megértése érdekében, egy olyan mélyreható kutatást szerettünk volna végezni, amelyből megtudhatjuk, hogyan jöttek létre ezek a terek, továbbá ismerteti az fejlődésüket, hierarchiájukat, és elemzi szerepüket és jelentőségüket. Az emberek nagy része elveszítette a kapcsolatot a természettel, megfeledkezett annak fontosságáról, valamint a ránk gyakorolt pozitív hatásairól. Fentiek miatt lé-

nyeges, hogy foglalkozzunk az átmeneti terekkel és vizsgálatukkal.

Az átmenet - átmeneti állapot az építészetben, kettő vagy több tér közötti összekötő területet jelent. Az építészeti tér hiányos lenne átmeneti terek nélkül. Az átmeneti és forgalmi terek betervezése és jelenléte, folyosók, átriumok és lépcsőházak formájában, elkerülhetetlen a legtöbb épület kialakításában. Ezeknek a tereknek a százalékos aránya azonban az épület funkciójától és típusától függően változhat, továbbá a funkcionalitásuk az épület rendeltetéséből vagy a használó elvárásaiból adódóan eltérő lehet.

Az átmeneti terek lehetőséget biztosítanak számunkra, hogy újra közelebb kerülhessünk ahhoz a természetes világhoz, amelyet magától értetődőnek tartunk. A terek olyan finom összekapcsolásokat hozhatnak létre, amelyek rendkívül jól használhatók, mind esztétikailag, mind funkciójukat tekintve. A helyes építészeti kialakításukkal jól kihasználhatóak és vizsgálatuk, megfigyelésük tapasztalati tőke lehet a későbbi tervezésekre nézve. [1]

„... Amikor a természetet szépnek látjuk, mi is ott vagyunk, tehát a szépség a természet és a mi közös alkotásunk. A szemlélt természetben benne vagyunk mi is, amint-hogy a természet is bennünk van, mint szemlélőkben.” (Tavaszi Sándor)

„Meggyőződésem, hogy nem vagyunk tisztában azzal, milyen meghatározó módon befolyásol bennünket épített környezetünk, amely egyre jobban elválaszt a természettől. Ez a környezet szembe állítja az emberi pszichét természetes igényeivel. Úgy a belső környezettel is, amelyben szellemi és érzelmi életünk kibontakozását a belső terek legtöbbször korlátozzák. Az urbanisztikai tömörülés és az ezekben található belső terek (environment), meghatározzák azt, amit én az ember belső harmóniájának (invironment) nevezek. Ezekben a terekben a harmóniával szemben álló negatív jellegzetességek fejlődnek ki, amelyek aztán meghatározó részeivé válnak a társadalomnak.” – írja Nádasdy Ferenc, akinek állításával teljes mértékben egyetértek.

Az emberek nagy százaléka nem kerül rendszeresen kapcsolatba a természettel. A városi embert egyre kevesebb zöld terület, fák, virágok, parkok veszik körül. A természettől való elidegenülés társadalmunk hatalmas problémája. A természet életünk egyik alappillére, ezért fontos, hogy harmóniában éljük vele. Kutatásom célja, hogy felhívjam a figyelmet az ember és környezete közötti elidegenedésre és rávilágítsak a köztük lévő kiegyensúlyozottság fontosságára, jelen esetben annak hiányára. Ezen

felül építészeti és tájépítészeti eszközökkel olyan megoldást szeretnék találni ennek a problémának a feloldására, mely által mind az egyén, mind a társadalom természet közelebbé, környezettudatosabbá válhat.

Továbbá nagy hatással volt ránk, a nyár folyamán a Space Poetry keretei között tett erdélyi út. Ott tartózkodásunk során meglátogattuk a 2014-ben készült Küklopsz nevet viselő kilátó-és pihenőhelyet, mely a közösségi építés során jött létre. A kilátó Énlaka fölött, a Firtos vonulatain helyezkedik, ahonnan a falura és az azt körülvevő dombokra, völgyekre és erdőkre láthatunk rá. Ahogy ott ültünk és kémleltük a tájat, éreztük, hogy egyfajta nyugaltság jár át és gondolatainkba tudunk merülni, mindezt teljes harmóniában a természettel. Ez egy olyan lelki nyugalmat jelentett számunkra, amit a városi környezetben nem tudunk megtapasztalni. Az ilyen és ehhez hasonló terek hozzásegítenek bennünket, ahhoz, hogy megtaláljuk a lelki egyensúlyt és közelebb kerüljünk a természethez, azonosuljunk azzal.

Miért is olyan fontos az emberek életében a természet jelenléte? Mára már rengeteg kutatás és tanulmány foglalkozik a természet és ember viszonyával. Erre remek példa Frances “Ming” Kuo, az Illinois Egyetem környezet és viselkedéskutatójának értekezése, mely véleményem szerint egy érdekes megközelítés, válasz az imént feltett kérdésre. Munkatársaival különböző módszerekkel vizsgálja a zöld területek hatását az emberekre. A következőket nyilatkozta tapasztalataik alapján:

”Zöldebb környezetben az emberek nagylelkűbbek és barátságosabbak. Közelebbi szociális köteleket tartanak fenn szomszédjaikkal, erősebb a közösségi érzés, nagyobb a kölcsönös bizalom és a segítőkészség. Kevésbé zöld környezetben magasabb az agresszió, az erőszak, az erőszakos és a vagyon elleni bűncselekmények aránya, még akkor is, ha a jövedelem és egyéb faktorokat is számításba vesszük. Gyakoribb a

magányosság, és többen számolnak be nem megfelelő társadalmi támogatottságról."

Vizsgálataikkal arra a megállapításra jutottak, hogy a zöld környezet nem pusztán szociális és pszichológiai előnyökkel jár ránk nézve, hanem pozitív hatást gyakorol az emberek testi egészségére is. Elősegíti a műtétek utáni felépülést, több testmozgást tesz lehetővé, javítja az immunrendszer ellenálló képességét és helyreállítja a funkcionális egészségi állapotot.

2. Következtetések

A téma tanulmányozása és kutatása során azt az észrevételt tettük, hogy az átmeneti terek elengedhetetlenek a tervezésben és az építészetben. Nem csupán az épületeink, de köztereink és környezetünk is hiányos lenne ezeknek a tereknek a létezése nélkül. Szerencsére az átmeneti terek meglétét szinte mindenhol tapasztalhatjuk, hiszen tudatos tervezés nélkül is létrejöhetnek, csupán a környezeti szituációból adódóan, ezért kimondhatjuk, hogy e terek önfejlesztésre is képesek. Az átmeneti terek különböző tulajdonságainak megértésével elmondható, hogy ez egy rendkívül érdekes területet képez. Hozzájárulnak a tér térbeli minőségéhez, legyen szó bármilyen beállításról vagy környezetről. Szerepük funkcionális, társadalmi, szimbolikus és vizuális, és a fenntarthatóság szempontjából az épületet is szolgálhatják.

Az is nyilvánvalóvá vált, hogy ezek a terek nagyban befolyásolják az emberi viselkedést, ami pedig hatással van egy város vagy egy épület megtervezésére. Ugyanakkor az emberek is hatással vannak a különböző városi terek tulajdonságaira, a belső terek kialakítására, hiszen ezek a terek tervezése során a használók igényeinek a kielégítése a fő szempont. Tehát megállapíthatjuk, hogy az ember és az őt körülvevő fizikai környezet kölcsönösen alakítják egymást, melynek eredményeképpen létre lehet hozni egy harmonikus környezetet.

Az átmeneti terek a régebbi korokban is megjelentek, az akkori környezethez viszonyulva jöttek létre és elégtették ki az emberek igényeit. Azonban, ahogy az építészet, városépítészet fejlődött, valamint egyre tudatosabb lett és a használók igényei is változtak, ennek hatására az átmeneti terek is változásokon mentek át és közben ezeknek megfelelően fejlődtek.

Ha a hierarchiájukat vizsgáljuk, az első nagy átmenet a természetes és az épített környezet határán jön létre. (Például erdő és város határa). Ahogy haladunk befelé a városba a következő átmenet a köztereken, utcákon és azok metszéspontjainál jön létre. Majd a belső és külső terek közötti átmenet következik, aztán végül eljutunk a belső terek közötti átmenetekhez. A természetes és épített környezet közötti átmenet kisebb léptékben is létrejön, akár egy köztéren, egy külső és belső tér közötti átmenetnél, vagy akár az épületeken belül egy átrium formájában. Ezért három féle csoportba soroltam őket: az első a két hely közötti átmenet (belső-belső tér, külső-külső tér), a második a külső és belső terek közötti átmeneti tér, és a harmadik a természetes és épített környezet között létrejövő átmenetek. A három típus közül a harmadikat fejtettem ki a legjobban, melynek megértéséhez az építészet, természet és építészet kapcsolatának tanulmányozása elengedhetetlen volt számomra.

A természettel való közvetlenkapcsolat fenntartása nagy jelentőséggel bír, hiszen szükségük van a vele való érintkezésre, a közelségére, mivel bizonyítottan pozitív hatása van rájuk, mentálisan és fizikailag is. Éppen ezért építészeti eszközökkel is igyekeznek természet közelebbé tenni mindennapjaikat. Városi szinten ezt a közterek zöld felületeinek növelésével, zöld folyósokkal, valamint a város területén kialakított parkokkal akarják elérni. Magukba az épületekbe is igyekeznek beintegrálni a természetet, belső kertek, zöldesített teraszok és zöldtetők kialakítása által. Ugyan ez vonat-

kozik otthonaik kellemesebb és élhetőbb kialakítására, hiszen gondoljunk bele, mennyivel nyugodtabb körülményt biztosít, egy olyan helyiségben lenni ahol nem a négy falat látjuk, hanem egy belső udvarra vagy a kertre nézhetünk.

Az emberek természetbe való visszavezetésére és természettel való kapcsolatának erősítésére nagy hangsúlyt kell fektetni, hiszen napjainkban a természettől való elszakadás egy társadalmi probléma, melyet orvosolni szükséges. A visszavezetés eléréshez, olyan "kapukat" és átvezető hidakat tereket hoznak létre a tervezők, melyek felkeltik az emberek figyelmét és ez által használatra bírják őket. Ezek az átmeneti terek azt eredményezik, hogy a használókat bevonzzák és így átvezetik őket a természetbe, ahol az emberek kibontakozhatnak igényeik szerint, legyen szó kalandvágyról vagy a városi zsúfoltságtól, zajtól való eltávolodásról és a nyugalom megtapasztalásáról.

A természetbe kihelyezett installációk, kisebb épületek alkalmasak használóikat közelebb hozni a természethez, mivel a

tervezők az ilyen tereket a modern tervezési eszközöket, szerkezetek és szemléleteket úgy használják, hogy ezekkel az emberi érzékekre gyakoroljanak hatást. Így olyan épületek jönnek létre, amik a bennük tartózkodónak természetes hatást keltenek, mégis egy mesterséges építményben találja magát az ember. Az ilyen helyek egyfajta harmóniát termetnek a mesterséges és természetes tér között, egy átmenetet adnak a használó számára, ami elszakítja az általános épített tért élményétől és visszavezeti a természethez. Ezért ezek a terek olyan jótékony hatás gyakorolnak, amivel a fent említett probléma orvosolható.

3. Szakirodalmi hivatkozások

- [1]Rashmi Singh: *Understanding transition spaces*. 2005
- [2] Shweta Deshmukh: *Transition spaces*. 2009
- [3] Kerékgyártó Béla (2005): *Hely és jelentés- Tanulmányok az építészetről és a városról*. 2005 , Terc Kereskedelmi és Szolg. Kft.
- [4] C.A. Brebbia. R. Pulselli: *Eco-Architecture V.- Harmonisation between Architecture and Nature - Architecture vs. nature* (P. Haupt). 2014.